

2020-12-22
S2020/09801 (delvis)

Socialdepartementet

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Uppdrag om utveckling av den statligt nationella samordningen och uppföljningen av cancervården

Regeringens beslut

Regeringen ger Socialstyrelsen i uppdrag att utveckla den statligt nationella samordningen och uppföljningen av cancervården. Uppdraget består av två delar. Den ena delen innebär att Socialstyrelsen ska stärka den nationella samordningen inom cancerområdet. Den andra delen utgör större delen av uppdraget, innebär att Socialstyrelsen ska utöka myndighetens nationella uppföljning och analys av cancervårdens utveckling och behov. Detta inkluderar även cancerscreening. I den andra delen ingår även ett antal specifika områden som Socialstyrelsen ska fokusera på under 2021. Uppdraget är avgränsat till cancerområdet, men kan på sikt komma att inbegripa fler områden, i syfte att stärka den statliga uppföljningen av hälso- och sjukvården.

Socialstyrelsen ska inom ramen för uppdraget utveckla samordning och uppföljning av cancervården på följande sätt.

- Skapa förutsättningar för en utökad och strukturerad samordning mellan relevanta statliga förvaltningsmyndigheter och verka för en mer strukturerad och samordnad samverkan mellan de statliga myndigheterna och RCC samt RCC i samverkan vad gäller utveckling och uppföljning inom cancerområdet. Arbetet sker mer fördelat inom befintliga strukturer.
- Samordna den statliga kunskapsutvecklingen och kunskapsförmedlingen inom cancerområdet i syfte att öka förutsättningarna för enhetlig och enklare tillämpning av dessa i hälso- och sjukvården. Exempelvis genom utökad användning av öppna data, dialoger mellan myndigheter, eller vad Socialstyrelsen bedömer som ändamålsenligt för att få till en mer

sammanhållen styrning med kunskap gentemot hälso- och sjukvårdens huvudmän.

- Samordna den statliga omvärldsbevakningen inom cancerområdet i syfte att förse regeringen med en samlad behovsbild för att möta framtidens utmaningar och möjligheter, exempelvis genom samverkan mellan analysfunktionerna på statliga myndigheter inom hälso- och sjukvårdsområdet.
- På ett strukturerat sätt följa upp och analysera utvecklingen inom cancervården avseende dess kapacitet, vårdutfall, tillgänglighet, patient-säkerhet, jämlikhet, effektivitet inklusive, i den mån det är möjligt, kostnadseffektivitet, nya arbetssätt och teknologiska framsteg som kommer innebära större förändringar för cancervården.
- Lämna förslag på hur Socialstyrelsen kan bidra till att myndigheterna inom socialtjänst och hälso- och sjukvård kan agera mer sammanhållet samt har tillgång till relevant data för mer djupgående analyser.
- Verka för att Socialstyrelsens analysarbete blir mer fokuserat på att belysa utvecklingsbehov och möjliga insatser.
- Arbeta för att data i hälsodataregistren uppdateras med tätare intervall genom att se över hur inrapportering kan ske mer automatiserat.

Socialstyrelsen ska samverka med relevanta myndigheter och sjukvårdshuvudmännen för att säkerställa att en helhetsbild av cancervårdens utveckling och behov kan tas fram. Socialstyrelsen bör inhämta information genom myndigheternas partnerskap med regionernas nationella system för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvården samt inhämta upplysningar från RCC och RCC i samverkan avseende var behoven inom cancervården är som störst.

I uppdraget ingår också att genomföra ett par specifika uppföljningsinsatser och komma med förslag på insatser som skulle kunna genomföras under 2022. Socialstyrelsen ska

- Följa upp och analysera RCC i samverkan och RCC:s arbete som bedrivits inom ramen för överenskommelsen mellan staten och Sveriges Kommuner och Regioner om jämlik och effektiv cancervård med kortare väntetider 2021,
- samverka med Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket (TLV) inom ramen för deras arbete med real world data (RWD) och
- genomföra ett pilotprojekt där Socialstyrelsen ska ta fram ett koncept för hur väntetider inom cancervården kan följas upp, som en del i

arbetet med att stärka den statliga uppföljningen av hälso- och sjukvården.

Socialstyrelsen får för uppdragets genomförande använda 7 000 000 kronor under 2021. 3 000 000 ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslagspost 28 Till Socialstyrelsens disposition.

4 000 000 ska belasta utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslagspost 16 Åtgärder för en bättre cancervård. Dessa medel utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet. Rekvisitionen ska lämnas senast den 1 december 2021. Medel som inte har utnyttjats ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 31 mars 2022. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning lämnas till Kammarkollegiet.

Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) varje år senast den 30 september samt vid behov bistå Socialdepartementet med aktuella lägesbilder, information och dialoger kring behov av insatser inom cancerområdet. En sammanfattad redovisning av uppdraget ska lämnas till Regeringskansliet (Socialdepartementet) senast 30 mars 2022. Redovisningarna ska hänvisa till det diarienummer som detta beslut har.

Bakgrund

Behov av samordning av statlig kunskap

En förutsättning för jämlik vård är att varje patientmöte baseras på den bästa kunskapen. Samtidigt är kunskapsutvecklingen om hälso- och sjukvården mycket snabb vilket kan göra det till en utmaning för de som arbetar inom hälso- och sjukvården att hålla sig uppdaterade om och värdera den senaste kunskapen. De har att förhålla sig till ett stort antal kunskapsstöd med olika inriktning. I vissa delar kan kunskapsstöd saknas medan det i andra delar finns risk för överlappning och dubbelarbete. Utvärderingar har även visat att följsamheten till de kunskapsstöd som finns varierar.

Inom det hälso- och sjukvårdspolitiska området verkar en rad myndigheter som lyder under förordningen (2015:155) om statlig styrning med kunskap avseende hälso- och sjukvård och socialtjänst. Styrningen med kunskap ska vara samordnad, effektiv och anpassad till de behov olika professioner inom

hälso- och sjukvård och socialtjänst samt huvudmän har. Styrningen med kunskap ska bidra till en ökad jämställdhet. Socialstyrelsen, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering, Läkemedelsverket, Folkhälsomyndigheten, Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd, Inspektionen för vård och omsorg, Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, E-hälsomyndigheten och Myndigheten för vård- och omsorgsanalys är de mest centrala statliga aktörerna inom området.

Flera utredningar har pekat på behovet av förbättrad nationell samordning avseende de statliga kunskapsstöden, för att de ska få större genomslag och därmed bidra till en ökad jämlikhet i vården. Hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft (SOU 2007:10), Gör det enklare! (SOU 2012:33), Kunskapsbaserad och jämlik vård för en lärande hälso- och sjukvård (SOU 2017:48) och senast Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård – ett system, många möjligheter (SOU 2020:36) är några av de betänkanden som lyfter utmaningar med dagens ordning och lämnar förslag på en väg framåt.

Gemensamt för dessa betänkanden är att de beskriver behovet av ett statligt ramverk där bl.a. myndigheternas arbete med kunskapsutveckling och kunskapsförmedling samordnas för att öka tydligheten gentemot kommuner och regioner. Betänkandet Ett nationellt sammanhållet system för kunskapsbaserad vård – ett system, många möjligheter (SOU 2020:36) drar slutsatserna att en förbättrad uppföljning av statliga initiativ och ett mer strukturerat samarbete mellan myndigheterna skulle bidra till att skapa ett utvecklade underlag för regeringens beslut om nya insatser.

Uppföljning och analys en förutsättning för god kunskapsförsörjning

För att förvaltningsmyndigheterna ska kunna bidra med så effektiva och ändamålsenliga kunskapsstöd som möjligt är det centralt att de har tillgång till relevanta och uppdaterade data avseende hälso- och sjukvårdens utveckling och behov. Detta är även en förutsättning för att myndigheterna ska kunna bistå regeringen med aktuella lägesbilder och analyser, som underlag för regeringens riktade insatser.

Den statliga uppföljningen och analysen behöver utvecklas och förbättras för att möjliggöra effektiva satsningar. En förutsättning för detta är att staten agerar mer sammanhållet samt har tillgång till relevant data för mer djupgående analyser. Den statliga uppföljningen av hälso- och sjukvården är i dag

beskrivande och bör istället bli mer fokuserad på att belysa möjliga insatser. Uppföljningen behöver bli snabbare, för att kunna hantera aktuella problem.

Förmågan att snabbt kunna ställa om och rikta statliga medel dit de bäst behövs har visat sig nödvändig, inte minst med anledning av utbrottet av covid-19. Statens kapacitet att följa upp och analysera hälso- och sjukvårdens utveckling och behov behöver därför öka. En förutsättning för detta är ökad tillgång till relevanta data samt ett mer strategiskt, samordnat och enhetligt statligt arbetssätt.

Socialstyrelsens roll

Syftet med uppdraget som helhet är att stärka statens kunskapsstödjande arbete inom cancerområdet och att i samverkan med respektive huvudman, Regionala cancercentrum (RCC) och den nationella samverkansgruppen RCC i samverkan bidra till den nationella utvecklingen inom cancervården på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

Av förordningen (2015:284) med instruktion för Socialstyrelsen framgår bl.a. att myndigheten ska bidra till att hälso- och sjukvården och socialtjänsten bedrivs enligt vetenskap och beprövad erfarenhet genom kunskapsstöd och föreskrifter samt att myndigheten ansvarar för kunskapsutveckling och kunskapsförmedling inom sitt verksamhetsområde. Socialstyrelsen ansvarar också för att ta fram och utveckla statistik och register inom sitt verksamhetsområde. Uppföljning ingår också i Socialstyrelsens uppdrag.

Regeringen bedömer att Socialstyrelsen har goda förutsättningar att i samverkan med andra myndigheter och med sjukvårdshuvudmännen följa upp cancervårdens utveckling och behov i och samordna det statliga kunskapsstödjande arbetet inom cancervården.

Regeringen bedömer också att Socialstyrelsen har goda förutsättningar att i samverkan med andra myndigheter stärka den statliga nationella uppföljningen av hälso- och sjukvården och bidra till en gemensam bild av utvecklingsbehoven inom cancervården till regeringen.

På regeringens vägnar

Lena Hallengren

Lovisa Persson

Kopia till

E-hälsomyndigheten

Folkhälsomyndigheten

Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd

Inspektionen för vård och omsorg

Kammarkollegiet

Läkemedelsverket

Myndigheten för vård- och omsorgsanalys

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering

Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket

Regionala cancercentrum Mellansverige

Regionala cancercentrum Norr

Regionala cancercentrum Stockholm Gotland

Regionala cancercentrum Syd

Regionala cancercentrum Sydöst

Regionala cancercentrum Väst

Sveriges Kommuner och Regioner

Regionala cancercentrum i Samverkan